

YAPISAL GRUP BAŐKANLIĐI

- TASARIM
- ÜRETİM
- MONTAJ

A350 Programı

Airbus'in yeni geliştirdiği A350 XWB uçağının kanatçıklarının (Aileron) tasarımı ve üretimi için risk paylaşımcı ortaklık modeli altında Airbus ile Aralık 2008'de imzalanan sözleşme ile program faaliyetlerine başlanmıştır.

A350XWB Kanatçık Programı'nda ağırlıklı olarak mühendislik ve üretime hazırlık çalışmalarına devam edilmektedir.

C Olgunluk Seviyesi (C-Maturity) Değerlendirme Toplantısı 3 Kasım 2010 tarihinde yapılmış, beklenen olgunluk seviyesine ulaşılması için gereken işlem maddeleri belirlenmiştir. Airbus ve TUSAŞ ekipleri tarafından, işlem maddeleri kapatılarak üretime hazırlık faaliyetlerine başlanmıştır. Resim yayım ve takım imalat faaliyetleri sürdürülmekte olup ilk sevkiyatın Mart 2012 başında yapılması planlanmaktadır.

JSF/F-35 Programı

ABD dışında tek kaynak olarak şirketimizde üretilecek olan "CTOL Orta Gövde" iş paketi çerçevesinde, planlanan fazlara uygun olarak "J351 ve J356 Orta Gövde Alt Üniteleri"nin üretimine başlanmıştır. "J341, J342, J343, J355 Metalik Komponentler"nin imalat ve montaj faaliyetleri 2011 yılı

Başta Spirit AeroSystems, Airbus, Airbus Military, AgustaWestland, Sikorsky, Eurocopter, Boeing, Northrop Grumman, Alenia ve Bombardier olmak üzere dünyanın çeşitli ülkelerinden pek çok firmaya askeri ve ticari amaçlı sabit ve döner kanatlı hava platformları için toplam sözleşme bedeli 9,1 Milyar ABD Doları olan komponent / parça üretim ve tasarım işleri yürütülmüştür.

2011 yılında 29 farklı firmaya 56 konuda çeşitli komponent tasarım/üretim ve yedek parça üretim işleri ile ilgili olarak 200'ün üzerinde teklif verilmiş olup, 750 Milyon ABD Doları, Airbus Sec.18 (Full Rate) Üretim Programı sözleşmesi olmak üzere çeşitli firmalar ile toplam 958 Milyon ABD Doları tutarında sözleşme imzalanmıştır.

A400M Programı

A400M Programı'ndaki gelişmeler doğrultusunda OCCAR ve katılımcı ülkelerle görüşmelerde yeni bir üretim takvimi üzerinde mutabık kalınmıştır.

2011 yılında ilk beş uçağın Fransa-Toulouse ve İspanya-Sevilla'da uçuş test faaliyetlerine devam edilmiştir. İlk teslimatın Aralık 2012'de yapılması öngörülmektedir. Uçağın nihai montajına Sevilla'da, gövde montajına ise IFA-Bremen'de devam edilmiştir. Gövde Yapısal Testleri'nden dayanım testlerine Getafe'de devam edilmekte olup, yorulma testlerine Dresden'de 2011 yılında başlanmıştır.

TUSAŞ tarafından üretilen ön orta gövde ve arka gövde komponentlerinin Bremen/Almanya'da IFA (Integrated Fuselage Assembly) gövde montajına, kanatçık ve sürat frenlerinin ise Filton/İngiltere'deki kanat montaj sahasına sevkine devam edilmektedir. Diğer taraftan 2011 yılında aydınlatma ve su/atık sistemlerinin kaynağında muayene ve montaj sahalarına sevk edilme işlemlerine devam edilmiştir.

2011 yılı sonu itibarıyla A400M Programı kapsamında geliştirme fazı büyük ölçüde tamamlanmış, seri fazın ilk komponentlerinin üretim ve sevkiyat işlemlerine başlanmıştır.

boyunca sürdürülerek, Northrop Grumman'ın CTOL Orta Gövde montaj hattı tek kaynak olarak TUSAŞ tarafından desteklenmiştir.

"CTOL/STOVL/CV Orta Gövde Kompozit Komponent" iş paketi kapsamında, 2011 yılında 26 farklı konfigürasyonda ürün Northrop Grumman'a sevk edilmiştir. 2012 yılında devreye alınması planlanan "Weapons Bay Door" üretimine yönelik ön hazırlıklara başlanmıştır.

Hem şirketimizde üretilecek "Orta Gövde"leri, hem de Northrop Grumman montaj hattını desteklemek üzere Fiber Serme Tezgahları kullanarak imalatı gerçekleştirilen "CTOL Sağ-Sol-Arka Hava Alığı-Air Inlet Duct" üretimlerine devam edilmiştir.

Dünyadaki iki imalatçıdan birisi olarak imalatını gerçekleştirdiğimiz "CTOL/STOVL Hava Yer Harici Yük Taşıyıcı Pylon ve Adaptör"ün seri üretimi devam etmiştir.

Yıl boyunca, Northrop Grumman, Marvin Engineering, Lockheed Martin, JPO, DCMA temsilcileri ile programa yönelik birçok "Denetim, Gözden Geçirme ve Değerlendirme" toplantıları gerçekleştirilmiştir.

TUSAŞ'ın program ihtiyaçlarını karşılamak üzere planladığı yatırımlara 2011 yılında da devam edilmiş, "JSF/F-35 Orta Gövde Üretim ve Kaplama Tesisleri" ile aralarında ileri teknoloji "FPM-Fiber Serme Tezgâhları ile PMM-Hassas İşleme Merkezleri"nin de olduğu muhtelif tezgâh, takım ve teçhizat devreye alınmıştır.

Öte yandan, TUSAŞ ve Pratt & Whitney (ABD), JSF/F-35 Müşterek Taarruz Uçağı'nın F135 motorlarının;

- FACO (Final Assembly & Check-out / Montaj ve Test) ve
- MRO (Maintenance, Repair and Overhaul / Bakım, Tamir, Onarım / İdame-İşletme) faaliyetleri ile

Olası diğer askeri motorların;

- Hizmetlerini ve/veya tamirlerini

Türkiye'de gerçekleştirmek üzere, ortak bir şirket (Joint Venture-JV) kurma görüşmelerine başlamak arzusunda ve niyetinde olduğuna dair bir "MOU-Mutabakat Metni"ni 11 Mayıs 2011 tarihinde, IDEF'te (Uluslararası Savunma Sanayii Fuarı) imzalamıştır.

Spirit Programları (Boeing Ticari)

Spirit firması ile 2002 yılından itibaren devam eden ve 2010 yılında sayısı beşe ulaşan iş paketleri kapsamında Boeing ticari uçakları için yapılan üretim ve sevkiyatlarımız 2011 yılında da artarak devam etmiş ve gönderilen toplam parça sayısı 1,5 milyon adedi aşmıştır.

Sikorsky Programları

Sikorsky firması için beş değişik model helikopter gövdesine ait Kuyruk, Kuyruk Dikmesi, Yatay Stabilize, Stabilize Orta kutusu (centerbox) ve detay parça üretimi şirketimiz tarafından tek kaynak olarak gerçekleştirilmeye devam edilmiştir. 31 Aralık 2012 tarihinde sona erecek olan Multiyear VII anlaşmasının devamı olan ve 2013-2018 tarih aralığını kapsayan Multiyear VIII Çerçeve Anlaşması Aralık 2011 tarihinde imzalanmıştır.

2010 yılı sonunda yapılan "GOLD Supplier" değerlendirmesinde yüksek kalite ve teslimat takvimi performansı ile Sikorsky tarafından "Performing" seviyesi tedarikçi olarak ilan edilen şirketimiz, 2011 yılında da bu

statüsünü korumuş, 2011 Aralık ayında Sikorsky tarafından yapılan "Lean Assessment" denetiminden başarı ile geçmiştir.

Section 18 Programı

Airbus tek koridorlu uçakları için 11 yılı aşkın süredir üretilen Section 18 (18'inci kısım) gövde panellerinin 18 adet/ay teslimat performansı 2011 yılında da sürdürülmüştür. 2011 yılı içinde yeni bir anlaşma imzalanarak TUSAŞ'ın tek kaynak olarak tek koridorlu Airbus uçaklarına ait tüm 18'inci bölüm gövde panellerini (ayda 42 set) üretmesi kararlaştırılmıştır.

AW139 Programı

Agusta Westland, 2011 yılı siparişlerini %50 oranında arttırarak yıllık 21 adet gövde teslimatına çıkartmış ve talep edilen gövdelerin sevkiyatları yıl sonundan önce başarıyla tamamlanmıştır. Paralel olarak AW139' in yeni Konfigürasyonu olan SAR (Search & Rescue-TSD-135) üzerinde yoğun teknik çalışmalar ve üretim hazırlıkları yapılmıştır.

Yeni konfigürasyona sahip ilk gövdenin 2012 yılı Ocak ayında sevk edilmesi ve

yıl sonuna kadar toplam 42 adet AW139 gövde sevkiyatı yapılması planlanmıştır.

CN235 Programları

Airbus Military firması için 2004 yılından bu yana devam eden CN235 uçağı orta gövde, ana iniş takım kaportası ve motor askısı imalat programlarında 2011 yılında 10 adet orta gövde ve bağlantılı olarak ana iniş takım kaportası ve motor askısı setlerinin teslimatı yapılarak programın başlangıcından bu güne en iyi yıllık teslimat performansı gerçekleştirilmiştir.

Cougar Mk1 Programı

Eurocopter France firması ile 2001 yılından bu yana sürdürülen "Cougar Direk Ofset Programı" kapsamında, 2011 yılı içinde beşer adet gövde ve komponentlerinin üretimi ve satışı yapılmıştır. 2011 yılı satışları da dahil olmak üzere başlangıçtan bu güne 51 adet Gövde, 58 adet Kuyruk ve 56 adet Kanopi sevkiyatı gerçekleştirilmiştir.

Programın 2012 yılı ve devamı için revize edilen sözleşmesi gereğince 2013 ve 2014 yıllarında önemli ölçüde üretim ve sevkiyat artışı

planlanmaktadır.

C Serisi FTE Programı

Bombardier firması tarafından yeni geliştirilen C Serisi uçağın Fixed Tailing Edge Üretimi programı kapsamında, TUSAŞ ile Bombardier arasında 17 Aralık 2010'da imzalanan GTA (General Terms Agreement) ve 21 Ocak 2011'da imzalanan STA (Specific Terms Agreement) ile program faaliyetlerine başlanmıştır. Detayları şirketimiz tarafından sağlanacak ilk beş setin montajı 2012 ilk yarısında Bombardier-Belfast tesislerinde gerçekleştirilecek, montaj aktiviteleri 6. Setten itibaren TUSAŞ tesislerine transfer edilecektir.

B 787 Programları

2009 yılı başından bu yana arttırılarak sürdürülen Boeing 787 "Elevatör", "Cargo Barrier" ve "Body Seal" komponentlerinin üretimi 2011 yılı sonu itibari ile toplam 70'şer sete ulaşmıştır. Aynı komponentlerin yeni konfigürasyonu için teklif çalışmaları devam etmektedir. Bu yeni konfigürasyon iş paketlerinin kazanılması durumunda ilk sevkiyatların 2013 yılında gerçekleşmesi planlanmıştır.